

sestä luotosta peritään korkoa, joka on sama kuin luoton nostopäivän kolmen kuukauden markkinakorko, ja

että Valtion vakuusrahastolle edellä mainituin ehdoin avattavalle talletustilille maksetaan päivittäistä, enintään markkinakoron suuruista korkoa.”

Maksuvalmiusjärjestelmän käyttöönotosta Suomen Pankin soveltamiin korkoihin aiheutuvat muutokset

Elokuun 19. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto päätti niistä muutoksista, joita maksuvalmiusjärjestelmän käyttöönotto aiheuttaa Suomen Pankin soveltamiin korkoihin. Johtokunnan esitys asiasta 11. elokuuta kuului seuraavasti:

”Suomen Pankki on 1.7.1992 alkaen siirtynyt käyttämään pankkien keskuspankkirahoituksessa päiväluotto- ja päivätalletusjärjestelmän sijasta maksuvalmiusjärjestelmää. Maksuvalmiusjärjestelmä koostuu päivätalletuksista ja maksuvalmiusluotoista. Uudistuksen seurauksena Suomen Pankin aikaisemmin soveltamat päiväluotto ja päiväluottokorko eivät ole enää käytössä. Sen sijaan Suomen Pankki laskee ja julkaisee päivittäin pankkien välisillä markkinoilla käytetyn keskimääräisen yön yli -koron.

Suomen Pankin perimää päiväluottokorkoa on käytetty viitekorkona eräissä Suomen Pankin sopimuksissa. Olemassa olevan kassavarantosopimuksen mukaan rahalaitos, joka ei ole määräajassa hoitanut talletusvelvollisuuttaan, on velvollinen maksamaan puuttuvalle talletusmäärälle koron, joka on neljä (4) prosenttiyksikköä yli asianomaisen kuukauden keskimääräisen päiväluottokoron. Suomen Pankin ja Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n välisen luottotilisopimuksen mukaan Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:lle myönnettävästä luotosta peritään vuotuista korkoa, joka on kulloinkin Suomen Pankin päiväluotosta perittävä korko kaksinkertaisena lisättyinä viidellä (5) prosenttiyksiköllä.

Siirryttäessä maksuvalmiusjärjestelmään päiväluottokorko olisi perusteltua korvata Suomen Pankin laskemalla ja julkistamalla pankkien välisten markkinoiden keskimääräisellä yön yli -korolla. Niissä poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yön yli -korkoa ei ole, olisi tarkoituksenmukaisinta käyttää viitekorkona Suomen Pankin pankkipäivän lopussa noteeraamaa maksuvalmiusluottokorkoa.

Edellä sanottuun viitaten ja kun eduskunnan pankkivaltuuston asiana on määrätä Suomen Pankin peruskorko sekä muut Suomen Pankin soveltamat korot tai niiden rajat, johtokunta kunnioittaen esittää, että eduskunnan pankkivaltuusto Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla valtuuttaisi johtokunnan muuttamaan

kassavarantosopimuksen 8 §:n kuulumaan seuraavasti:

Ellei rahalaitos ole 2 §:n 1 momentin mukaisen määräajan kuluessa täyttänyt talletusvelvollisuuttaan, sen on maksettava puuttuvasta määrästä kultakin kalenterikuukaudelta viimeistään seuraavan kuukauden toisena pankkipäivänä Suomen Pankille vuotuista korkoa, joka on Suomen Pankin laskema ja julkistama pankkien välisen markkinoiden keskimääräinen yön yli -korko lisättyinä viidellä (5) prosenttiyksiköllä. Silloin kun pankkien välisen yön yli -koron noteerausta ei ole, käytetään luotosta perittävän koron viitekorkona Suomen Pankin pankkipäivän lopussa noteeraamaa maksuvalmiusluottokorkoa.

Ja Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n luottotilin korkolausekkeen kuulumaan seuraavasti:

Luotosta perittävä vuotuinen korko on kulloinkin Suomen Pankin laskema ja julkistama pankkien välisen markkinoiden keskimääräinen yön yli -korko lisättyinä viidellä (5) prosenttiyksiköllä. Silloin kun pankkien välistä yön yli -koron noteerausta ei ole, käytetään luotosta perittävän koron viitekorkona Suomen Pankin pankkipäivän lopussa noteeraamaa maksuvalmiusluottokorkoa.”

Peruskoron alentaminen

Pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 17. joulukuuta johtokunnan esityksen peruskoron alentamisesta. Johtokunnan esitys asiasta 14. joulukuuta kuului seuraavasti:

”Jäljempänä olevan perusteella johtokunta kunnioittavasti esittää, että pankkivaltuusto Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla päättäisi, että Suomen Pankin

peruskorko alennetaan 9 1/2 prosentista 8 1/2 prosenttiin 1.1.1993 alkaen.

Syksyn aikana sekä lyhyet että pitkät rahamarkkinakorot ovat alentuneet tuntuvasti. Pitkät korot ovat nyt vajaan prosenttiyksikön alemmalla tasolla kuin ne olivat keväällä peruskorkoa korotettaessa. Korkotason alentumiseen ovat vaikuttaneet sekä kansainvälisten korkojen alentuminen että viime kuukausina tehdyt talouspoliittiset ratkaisut. Hallitus julkisti loka-kuussa säästöohjelman, joka tähtää valtiontalouden tervehdyttämiseen keskipitkällä aikavälillä. Lisäksi työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa sovittiin, että voimassa olevan tulopoliittisen sopimuksen mukaiset ensi vuoden palkkaratkaisut toteutetaan ilman yleiskorotuksia. Tehdyt päätökset ovat jo vakauttaneet rahoitusmarkkinoiden kehitystä, ja ne luovat edellytyksiä maltilliselle korkokehitykselle jatkossa. Rahoitusmarkkinoiden kehitykseen liittyy silti yhä riskejä sekä oman taloudellisen kehityksemme että kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla edelleen vallitsevan poikkeuksellisen voimakkaan epävarmuuden vuoksi.

Peruskoron alentaminen yhdellä prosenttiyksiköllä merkitsisi runsaan 600 miljoonan markan vähennystä pankkien tuloihin. Yritysten tuloja muutos lisäisi lähes saman verran. Kotitaloussektorin käytettävissä olevia nettotuloja peruskoron alentaminen ei juurikaan muuttaisi. Julkisen sektorin tulot sen sijaan kasvaisivat verovähennysten pienenemisen vuoksi.

Laskelmat on tehty vallitsevien saamis- ja velkakantojen perusteella olettaen, etteivät varannot peruskoron muutoksen jälkeen muutu. Näin ei käytännössä tapahdu, vaan esimerkiksi talletuskäyttäytyminen muuttuisi peruskoron alentamisen seurauksena. Verottomat talletustilit tulisivat vähemmän houkutteleviksi. Tästä aiheutuva talletusten siirtyminen lisäisi pankkien kustannuksia.”

Suomen Pankin valtuudet ottaa ulkomaista luottoa

Pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 19. elokuuta Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla johtokunnan esityksen lisätä Suomen Pankin valtuuksia ottaa ulkomaista luottoa.

Lisäksi pankkivaltuusto merkitsi tiedoksi kokouksessaan 17. joulukuuta, että Pohjoismaiden keskuspankit ovat päättäneet uudistaa ja olenaisesti laajentaa 1. tammikuuta 1984 voimaan

tullutta lyhytaikaista valuuttatukea koskevaa keskinäistä sopimustaan. Tammikuun 1. päivänä 1993 voimaan tulleen uudistetun sopimuksen mukaan pohjoismaisista keskuspankeista Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin keskuspankilla on mahdollisuus saada muilta Pohjoismailta valuuttatukea 2 000 milj. ecun ja Islannin keskuspankilla 200 milj. ecun arvosta. Toisaalta niillä on velvollisuus antaa toisilleen tukea 1 000 milj. ecun arvosta ja Islannilla 100 milj. ecun arvosta.

Edelleen pankkivaltuusto päätti Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla, että sopimuksen perusteella mahdollisesti annettava luotto on markkinakorkoista.

Markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajojen noudattamatta jättäminen (markan arvon tilapäinen kelluminen)

Syyskuun 8. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto totesi, että Suomen Pankin johtokunta on samana päivänä rahalain 2 §:n 2—4 momentin mukaisesti tehnyt päätöksen olla noudattamatta markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoja. Samalla pankkivaltuusto johtokunnan esityksen mukaisesti päätti saattaa asian valtioneuvoston käsiteltäväksi sekä totesi, että toimenpide oli ollut välttämätön. Lisäksi pankkivaltuusto päätti, että rahalain 2 §:n 2 momentin edellyttämä esitys markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoiksi tehdään niin pian kuin se valuuttamarkkinoiden tila huomioon ottaen on mahdollista. Mikäli vakava häiriö pitkittyisi, eikä sitä enää voitaisi pitää tilapäisenä, Suomen Pankki saattaa asian valtioneuvoston käsiteltäväksi. Johtokunnan esitys asiasta 8. syyskuuta kuului seuraavasti:

”Tilanne valuuttamarkkinoilla on ollut marraskuun 15. päivänä 1991 suoritettuna markan devalvaation jälkeen varsin epävakaa. Hallituksen toteuttamista finanssipoliittisista toimenpiteistä huolimatta markkinoilla on esiintynyt jatkuva epävarmuutta markan arvon suhteen. Tämä on johtanut korkeisiin korkoihin, kotimaisen kysynnän voimakkaaseen supistumiseen, lukuisiin vararikkoihin, kasvaviin ongelmiin pankkisektorilla ja kasvavaan työttömyyteen.

Suomen Pankki on joutunut valuuttamarkkinoilla vallinneen vakavan häiriön johdosta tilanteeseen, jossa valuuttamarkkinoiden avautuessa voitaisiin noudattaa valtioneuvoston marraskuun 15. päivänä 1991 rahalain 2 §:n 2 momentin nojalla tekemällä päätöksellä (1342/91) vah-

vistamia markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja ainoastaan hyvin korkeiden korkojen ja suurten valuutanmyyntien avulla. Mainitun päätöksen 1 §:n mukaan markan ulkoinen arvo määritellään Euroopan yhteisöjen valuuttayksikön ecun (European Currency Unit) vasta-arvona markoissa. Päätöksen 2 §:n mukaan ecun vasta-arvo markoissa voi vaihdella 5.39166 markasta 5.72516 markkaan.

Edellä sanotun valuuttamarkkinoiden vakavan häiriön vuoksi johtokunta on tänään rahalain 2 §:n 3 momentin mukaisesti tehnyt päätöksen olla noudattamatta vaihtelualueen rajoja. Päätöksestä tiedotetaan sen jälkeen, kun valtioneuvosto on käsitellyt asian, ja sitä ryhdytään soveltamaan tänään kello 10.00 valuuttamarkkinoiden avautuessa.

Edellä olevan ja rahalain 2 §:n 2, 3 ja 4 momentin nojalla johtokunta ehdottaa kunnioittaen,

että pankkivaltuusto saattaisi asian valtioneuvoston käsiteltäväksi ja siinä yhteydessä toteaisi toimenpiteen välttämättömäksi ja

että rahalain 2 §:n 2 momentin edellyttämä esitys markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoiksi tehdään niin pian kuin se valuuttamarkkinoiden tila huomioon ottaen on mahdollista.

Mikäli vakava häiriö pitkittyisi, eikä sitä enää voitaisi pitää tilapäisenä, Suomen Pankki saattaa asian valtioneuvoston käsiteltäväksi.”

Myöhemmin samassa kokouksessa pankkivaltuusto totesi, että valtioneuvosto oli hyväksynyt Suomen Pankin toimenpiteet ja samalla edellyttänyt, että rahalain 2 §:n 2 momentin edellyttämä esitys markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoiksi tehdään niin pian kuin se valuuttamarkkinoiden tila huomioon ottaen on mahdollista.

Samalla valtioneuvosto oli edellyttänyt myös, että jos häiriö pitkittyy, Suomen Pankki saattaa asian valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Rahalain 2 §:n muuttaminen

Kun oli käymässä ilmeiseksi, että kiinteään valuuttakurssiin perustuvan rahapolitiikan jatkaminen ei toistaiseksi olisi mahdollista, pankin johtokunta katsoi, että rahalain 2 §:ää olisi syytä täsmentää. Täsmennystä vaativa kohta koski Suomen Pankin oikeutta olla tilapäisesti noudat-

tamatta valtioneuvoston vahvistamia markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoja tapauksissa, joissa valuuttamarkkinoilla vallitsee vakava häiriö.

Johtokunnan esitys asiasta 16. syyskuuta kuului seuraavasti:

”Viime aikoina raha- ja valuuttamarkkinoita ovat leimanneet toistuvat levottomuudet ja niistä aiheutunut korkojen voimakas nousu. Rauhatonuus kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla on lisännyt tätä levottomuutta entisestään. Myönteinen vientikehitys ja teollisuustuotannon kasvu eivät ole riittäneet palauttamaan talouspolitiikan linjan uskottavuutta, mikä pitää korot taloudelliseen tilanteeseen nähden korkeina. Lyhyet heliborkorot ovat edelleen pysyneet korkeina, ja kolmen kuukauden heliborkoron ja ecukoron välinen ero on ollut runsaat 5 prosenttiyksikköä.

Rauhattomassa markkinatilanteessa Suomen Pankki joutui jatkuvasti tukemaan markkaa myymällä valuuttaa korkeista koroista huolimatta. Valuuttavarantoa jouduttiin tukemaan myös huomattavin ulkomaisin tukiluotoin. Valuutan runsaan maastavirtauksen jatkuttua Suomen Pankki teki rahalain 2 §:n 3 momentin nojalla 8.9.1992 päätöksen markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajojen noudattamatta jättämisestä eli päästi markan kellumaan.

Koska kiinteään valuuttakurssiin perustuvan rahapolitiikan jatkaminen ei ole toistaiseksi mahdollista, olisi syytä täsmentää Suomen Pankin nykyistä oikeutta olla, valuuttamarkkinoilla sattuneen vakavan häiriön vallitessa, tilapäisesti noudattamatta valtioneuvoston vahvistamia markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja. Rahalain 2 §:n 3 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että valtioneuvosto voi Suomen Pankin esityksestä pysyttää olemaan voimassa toistaiseksi pankin oikeuden kelluttaa markan ulkoista arvoa.

Liittäen oheen luonnoksen hallituksen esitykseksi rahalain 2 §:n muuttamisesta perusteluineen ja säädösteksteineen johtokunta kunnioittaen Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 11 kohdan nojalla ehdottaa, että

eduskunnan pankkivaltuusto tekisi ehdotuksen siitä, että hallitus antaisi kiireellisesti eduskunnalle liitteenä olevan luonnoksen mukaisen lakiesityksen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.”

Syyskuun 17. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto päätti johtokunnan esityksestä ehdottaa hallitukselle, että tämä antaisi eduskunnalle kiireellisesti esityksen rahalain 2 §:n muuttamisesta. Lisäksi pankkivaltuusto esitti, että laki tulisi voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallitus antoi 25. syyskuuta eduskunnalle esityksen (HE 186/92) laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta. Eduskunta hyväksyi lain marraskuun 6. päivänä. Tasavallan presidentti vahvisti lain (997/92) 13. marraskuuta, ja se tuli voimaan samana päivänä.

Muutetunkin rahalain 2 §:n 3 momentin mukaan Suomen Pankilla on oikeus tilapäisesti olla noudattamatta markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoja. Tämän lisäksi valtioneuvosto voi Suomen Pankin esityksestä pysyttää pankin sanotun oikeuden olemaan voimassa toistaiseksi. Muutetun rahalain 2 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvosto voi myös omasta aloitteestaan peruuttaa tämän oikeuden, jos raha- ja valuuttamarkkinoiden tila sen sallii. Ennen päätöksetekoa valtioneuvoston on pyydettävä Suomen Pankilta lausunto asiasta. Peruutuksen johdosta Suomen Pankin on tehtävä valtioneuvostolle esitys uusiksi vaihteluvälin rajoiksi tai ryhdyttävä noudattamaan valtioneuvoston viimeksi vahvistamia rajoja. Lausunto on annettava ja esitys tehtävä 2 momentissa säädettyssä järjestyksessä, eli lausunnon antamisesta ja esityksen tekemisestä päättää eduskunnan pankkivaltuusto Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksen perusteella.

Lisäksi rahalain 2 §:n uudessa 5 momentissa on säädetty, että valtioneuvoston on käsiteltävä 2—4 momentissa mainitut asiat kiireellisinä kuten asetuksessa säädetään. Suomen Pankin esitykset on joko muuttamattomina hyväksyttävä tai hylättävä. Asiat on pidettävä salassa, kunnes valtioneuvosto on tehnyt päätöksensä.

Markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajojen jättäminen noudattamatta toistaiseksi

Tasavallan presidentin vahvistettua 13. päivänä marraskuuta lain rahalain 2 §:n muuttamisesta (997/92) johtokunta ehdotti, että pankkivaltuusto tekisi valtioneuvostolle esityksen, jonka mukaan valtioneuvosto rahalain muutetun 2 §:n nojalla pysyttäisi toistaiseksi voimassa Suomen Pankin oikeuden olla noudattamatta valtioneuvoston vahvistamia markan ulkoisen arvon vaihteluvälin rajoja.

Johtokunnan esitys asiasta kuului seuraavasti:

”Rahalain (276/62) 2 §:n 1 ja 2 momentin (laissa 877/91) mukaan markan ulkoinen arvo määritellään Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden valuuttojen kurssien perusteella. Valtioneuvosto vahvistaa Suomen Pankin esityksestä markan ulkoisen arvon laskentaperusteet ja sen vaihtelualueen rajat. Esityksen tekemisestä päättävät eduskunnan pankkivaltuutetut Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksen perusteella. Rahalain 2 §:n 3 momentin (laissa 877/91) nojalla Suomen Pankilla on, vakavan häiriön sattuessa valuuttamarkkinoilla, oikeus tilapäisesti olla noudattamatta vaihtelualueen rajoja. Asia on niin pian kuin mahdollista saatettava valtioneuvoston käsiteltäväksi siten kuin 2 momentissa säädetään.

Markan ulkoisesta arvosta annetun valtioneuvoston päätöksen (882/91) 1 §:n 1 momentin mukaan markan ulkoinen arvo määritellään Euroopan yhteisöjen valuuttayksikön ecun (European Currency Unit) vasta-arvona markoissa. Päätöksen 2 §:n mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna marraskuun 15. päivänä 1991 tehdyllä valtioneuvoston päätöksellä (1342/91), ecun vasta-arvo markoissa voi vaihdella 5.39166 markasta 5.72516 markkaan.

Valuuttamarkkinoilla pitkään jatkuneen epävakauden ja sen seurauksena syntyneen valuuttamarkkinoiden vakavan häiriön johdosta Suomen Pankki joutui syyskuun 8. päivänä 1992 rahalain 2 §:n 3 momentin mukaisesti tekemään päätöksen olla tilapäisesti noudattamatta markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja eli päästämään markan kellumaan. Eduskunnan pankkivaltuusto saattoi asian valtioneuvoston käsiteltäväksi samana päivänä. Valtioneuvosto hyväksyi Suomen Pankin toimenpiteet ja samalla edellytti, että rahalain 2 §:n 2 momentin tarkoittama esitys markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoiksi tehdään niin pian kuin se valuuttamarkkinoiden tila huomioon ottaen on mahdollista. Lisäksi valtioneuvosto edellytti, että jos häiriö pitkittyy, Suomen Pankki saattaa asian valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Kun kävi ilmeiseksi, että lähitulevaisuudessa ei ole edellytyksiä määrittää markan ulkoisen arvon uusia vaihteluvälin rajoja, hallitus antoi Suomen Pankin aloitteesta eduskunnalle esityksen (HE 186/92) laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta. Eduskunta hyväksyi lain marraskuun 6. päivänä 1992, ja tasavallan presidentti on vahvistanut lain (997/92) tulevaksi voimaan tänään.

Muutetun rahalain 2 §:n 3 momentin mukaan Suomen Pankilla on oikeus olla tilapäisesti noudattamatta markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja. Tämän ohella valtioneuvosto voi Suomen Pankin esityksestä pysyttää pankin sanotun oikeuden olemaan voimassa toistaiseksi. Em. lailla muutetun rahalain 2 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvosto voi myös omasta aloitteestaan, ottaen huomioon raha- ja valuuttamarkkinoiden tilan, peruuttaa oikeuden olla toistaiseksi noudattamatta vaihtelualueen rajoja. Ennen päätöksentekoa valtioneuvoston on pyydyttävä Suomen Pankin lausunto asiasta. Peruuksen johdosta Suomen Pankin on tehtävä esitys valtioneuvostolle uusiksi vaihtelualueen rajoiksi tai ryhdyttävä noudattamaan valtioneuvoston viimeksi vahvistamia rajoja. Lausunto on annettava ja esitys tehtävä 2 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

Lisäksi on rahalain 2 §:n uudessa 5 momentissa säädetty, että valtioneuvoston on käsiteltävä 2—4 momentissa mainitut asiat kiireellisinä sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Suomen Pankin esitykset on joko muuttamattomina hyväksyttävä tai hylättävä. Asiat on pidettävä salassa, kunnes valtioneuvoston päätös on tehty.

Markan kelluttamisen taustalla oli pitkään jatkunut rauhattomuus kotimaisilla raha- ja valuuttamarkkinoilla. Sitä lisäsi myös kasvanut epävarmuus kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla. Markan ulkoisen arvon uudelleen kiinnittäminen edellyttää, että vallitseva tähänastista selvästi enemmän luottamusta kiinteään valuuttakurssiin. Lisäksi täytyy vallita laaja yksimielisyys siitä, että valuuttakurssia tulee tarpeen vaatiessa tukea, sekä siitä, että Suomen Pankki kykenee luotettavalla tavalla puolustamaan markan ulkoista arvoa.

Kelluttamispäätöstä edeltäneessä tilanteessa Suomen Pankki joutui tukemaan markan ulkoista arvoa myymällä huomattavia määriä valuuttaa. Suomen Pankki tuki markkaa myös myymällä valuuttaa markan termiinimarkkinoilla. Valuuttavarannon kasvattamiseksi nostettiin lisäksi ulkomaisia tukiluottoja yhteensä 11 mrd. markkaa.

Valuuttakurssin kiinnittäminen on mahdollista vain, mikäli Suomen Pankilla on riittävä valuuttavaranto markan ulkoisen arvon puolustamiseen. Valuutan viimeaikaisesta maahanvirtauksesta huolimatta Suomen Pankin valuuttasema on termiiniasema ja ulkomaiset velat huomioon ottaen edelleen tällä hetkellä selvästi alle 10 mrd. markkaa. Vaihtelualueen uusien rajojen vahvistaminen luotettavalla tavalla edel-

lyttää Suomen Pankin valuuttavarannon nykyistä selvästi korkeampaa tasoa.

Valuuttakurssin uskottava kiinnittäminen edellyttää myös kestävästä kehitysuran luomista sekä julkiselle taloudelle että koko kansantaloudelle.

Mahdollisuuksiin lopettaa markan kellutus vaikuttaa myös kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden tila. Vaikka levottomuus Euroopan valuuttamarkkinoilla näyttää toistaiseksi laantuneen, tilanne ei ole vakaa. Englannin punnan ja Italian liiran kellunnan takia Euroopan valuuttakurssijärjestelmän tulevaisuuteen ja kurssien uudelleenlinjaukseen Euroopassa liittyy suuri epävarmuus. Mikäli markan ulkoinen arvo kiinnitetään ennen aikaisesti ja rauhattomuus Euroopan valuuttamarkkinoilla lisääntyy uudelleen, vaarana on, että markan vaihtelualueen rajoihin kohdistuu toistuvia paineita.

Vaihtelualueen uusien rajojen määrittäminen nykyisessä tilanteessa olisi helposti omiaan horjuttamaan markkinoiden uskoa vakaaseen valuuttakurssiin, mikä puolestaan synnyttäisi spekulatiivisia valuuttaliikkeitä markkaa vastaan. Tämä nostaisi välittömästi markkinakorkoja, mikä puolestaan hidastaisi talouden toimeliaisuutta entisestään ja vaikeuttaisi työllisyyden hoitoa.

Edellä sanotun perusteella ja rahalain 2 §:n 2 ja 3 momentin nojalla johtokunta kunnioittaen ehdottaa, että pankkivaltuusto

tekisi valtioneuvostolle esityksen siitä, että valtioneuvosto rahalain 2 §:n 3 momentin nojalla, sellaisena kuin se on rahalain 2 §:n muuttamisesta 13. päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (997/92), tekisi päätöksen pysyttää toistaiseksi voimassa Suomen Pankin oikeuden olla noudattamatta markan ulkoisesta arvosta annetun valtioneuvoston päätöksen 2 §:ssä (1342/91) vahvistettuja markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja ja samalla esittäisi, että valtioneuvosto käsittelee esityksen rahalain 2 §:n 5 momentin nojalla kiireellisenä ja että päätös tulisi voimaan heti.”

Samana päivänä pitämässään kokouksessa pankkivaltuusto hyväksyi johtokunnan ehdotuksen ja päätti tehdä valtioneuvostolle johtokunnan ehdotuksen mukaisen esityksen.

Myöhemmin samassa kokouksessaan pankkivaltuusto totesi, että valtioneuvosto oli samana päivänä pidetyssä esittelystä hyväksynyt Suomen Pankin esityksen.

Rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen ja Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankkia koskevat järjestelyt

Pankkivaltuustolle 25. maaliskuuta lähettämässään kirjelmässä johtokunta totesi seuraavan:

”Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin (SKOP) kuluvan vuoden tuloskehitys on edelleen raskaasti tappiollinen niin, että selvitystilaa välttämiseksi ja vakavaraisuuden turvaamiseksi pankin on saatava pikaisesti lisää omaa pääomaa. SKOP:n johdon ja tilintarkastajien sekä pankkitarkastusviraston näkemyksen mukaan pääomitus on hoidettava maaliskuun 25. päivänä pidettävään yhtiökokoukseen mennessä.

SKOP ennakoi kuluvan vuoden tappioksi 2.1 mrd. markkaa. Ensimmäisen vuosikolmanneksen tappioksi ennakoitaan noin 1.2 mrd. markkaa. Tappiollinen tulos johtuu miljardiin nousvista luottotappioista sekä säästöpankkien ongelmien hoitamiseen tarvittavasta 200 milj. markan vakuusrahastomaksusta. Tulos ennen luottotappioita ja vakuusrahastomaksua näyttäisi olevan lähellä nollaa, mikä sekä on parannusta viimevuotiseen.

Esitettyjen tappioarvioiden jälkeen SKOP:n oman pääoman vähimmäistarve on 1.2 mrd. markkaa. Tällöin pankilla ei kuitenkaan olisi lainkaan liikkumatilaa vakavaraisuudessa. Käytännössä pääomantarve täytyykin laskea niin, että liikkumatilaa jäisi muutamia satoja miljoonia markkoja. Johtokunta on esityksessään lähentynyt siitä, että SKOP:n on saatava 1.5 mrd. markkaa joko suoraan tulostukea tai oman pääoman ehtoista rahoitusta.

SKOP:n kannalta paras vaihtoehto olisi saada tarvittava määrä suoraa tulostukea niin, että koko oletettu tappio häviäisi, eivätkä tappiot söisi sidottua omaa pääomaa lainkaan. Tulostuki voitaisiin toteuttaa joko pankin velkojen vastaavanmääräisellä anteeksiantamisella tai pankin joidenkin omaisuserien myynnillä niin, että pankki voisi kirjata vastaavansuuruisen kulujen vähennyksen tai myyntivoiton. Johtokunta kuitenkin katsoo, että kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei voi tulla kysymykseen.

Mikäli SKOP:n osakepääomaa korotettaisiin Suomen Pankin merkitsemällä suunnatulla osakeannilla, omistaisi Suomen Pankki yli 2/3 SKOP:sta ja joutuisi lainsäädännön velvoittamana käynnistämään vähemmistöosakkaiden osakkeisiin kohdistuvan lunastusmenettelyn. Johtokunta ei pidä mahdollisena, että tällainen tilanne päästettäisiin syntymään.

Pääomitusongelma voidaan periaatteessa hoitaa myös myymällä SKOP:n hyviä tai huonoja tase-eriä esimerkiksi Suomen Pankin omistamille holdingyhtiöille. Johtokunta ei kuitenkaan pidä tätä menettelytapaa järkevänä aikana tässä vaiheessa. Voidaan otaksua, että SKOP:n tuleva ostaja edellyttää joidenkin riskikeskittymien jättämistä kaupan ulkopuolelle, ja vasta silloin voidaan ottaa kantaa siirrettäviin eriin.

Oman pääoman ehtoinen rahoitus voidaan hoitaa myös sellaisella sijoituksella, joka pankkitarkastusviraston suostumuksella voidaan lukea pankin ensisijaiseen omaan pääomaan vakavaraisuutta laskettaessa. Tällaisen sijoituksen tulisi täyttää ainakin seuraavat ehdot: pääoma on vakuudeton, se on annettu käyttöön ”ikuisesti”, sijoittaja ei voi irtisanoa sijoitusta ja sijoitus voidaan maksaa takaisin vain pankkitarkastusviraston suostumuksella edellyttäen kuitenkin, että pankin vakavaraisuus on lainmukainen.

Sijoitus voidaan muuntaa varsinaiseksi osakepääomaksi, ja se on etuoikeusjärjestykseltään heikommassa asemassa kuin muut lainat. Lisäksi sille voidaan maksaa tuottoa vain jakokelpoisista voittovaroista. Sijoitus voidaan käyttää tappioiden kattamiseen ilman että pankki joudutaan asettamaan selvitystilaan.

Tällaisen oman pääoman ehtoisen sijoituksen SKOP:iin voi käytännössä tehdä vain Suomen Pankki tai Scopulus Oy.

Suomen Pankin ohjesääntö ei ahtaasti tulkiten edellytä, että sanotun kaltaisella järjestelyllä olisi oltava eduskunnan pankkivaltuutettujen hyväksyntä. Toisaalta järjestely on tosiasiallisesti varsin pitkälle rinnastettavissa osakepääomasijoituksiin, jotka ohjesäännön 12 ja 17 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan edellyttävät pankkivaltuutettujen suostumusta. Järjestelyyn liittyvä mahdollisuus muuntaa sijoitus osakepääomaksi, lainajärjestelyn muut ominaisuudet ja suuruusluokka huomioon ottaen sekä koska järjestely on osa SKOP:n tervehdyttämiseksi suoritettavia toimenpiteitä, johtokunta pitää perusteltuna saattaa asian pankkivaltuutettujen käsiteltäväksi.

Johtokunta katsoo, että lainan merkittävien tulojen tulella Scopulus Oy yhdenmukaisesti aikaisemman käytännön kanssa. Scopulus Oy ei käytännössä saa sijoituksesta korkotuottoa lainkaan, joten sen pitää voida rahoittaa sijoitus oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Scopulus joutuu maksamaan Suomen Pankilta saa-

mastaan osakasluotosta leimaveroa 1.5 % eli 22.5 milj. markkaa. Scopuluselle annettavan osakasluoton tuleekin olla leimaveron verran suurempi kuin SKOP:iin tehtävä sijoitus. Suomen Pankki kirjaa Scopulus Oy:lle annettavan lainan erään "Rahamarkkinoiden vakauttamislainat", mikä olisi ollut menettely myös siinä tapauksessa, että Suomen Pankki olisi merkinnyt suoraan SKOP:n etuoikeutetun pääomatodistuksen.

Sijoitukselle on pyritty saamaan säästöpankkien vakuusrahaston takaus. Sen saaminen ei näytä todennäköiseltä, koska hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi todetaan, että takaus voidaan antaa vain rahastoon kuuluvan pankin ottamalle lainalle. Tässä tapauksessa on kyse lainanantajan saamasta takauksesta. Lakiesityksen muuttamiseen ei näytä olevan perusteltuja vaatimuksia. Takaajana voisi täten olla ainoastaan valtio itse. Valtion takauksen saaminen edellyttää eduskuntakäsittelyä ja vie vähintään noin kuukauden ajan.

Scopulus Oy:n toiminnan kannalta sijoitus on siirtokelpoinen, joten se on periaatteessa myytävissä myöhemmin. Myyminen Valtion vakuusrahastolle on rinnastettavissa valtion takauksen saamiseen.

Johtokunta viittaa edellä lausumaansa ja esittää kunnioittaen, että

eduskunnan pankkivaltuutetut antaisivat omalta osaltaan suostumuksensa siihen, että Suomen Pankki antaa Scopulus Oy:lle 1 525 milj. markkaa oman pääoman ehtoisena lainana, joka voidaan lukea omaan pääomaan vakavaraisuutta laskettaessa, käytettäväksi SKOP:n liikkeeseen laskettavan 1 500 milj. markan etuoikeutetun pääomatodistuksen merkitsemiseen ja muutoin Scopulus Oy:n hallituksessa tarkemmin määrättävin ehdoin.

Lainalle pyritään saamaan valtion takaus tai se pyritään myymään Valtion vakuusrahastolle välittömästi, kun rahasto perustetaan."

Kokouksessaan 25. maaliskuuta pankkivaltuusto päätti hyväksyä johtokunnan esityksen.

Pankkivaltuustolle 3. huhtikuuta lähettämässään kirjeessä, joka koski SKOP-ryhmän omistuksesta siirrettävien kiinteistöjen kauppahintojen tarkistamista ja Itäkeskus-projektin loppuunsaattamista, johtokunta totesi seuraavan:

"Eduskunnan pankkivaltuuston ja pankin johtokunnan 3.12.1991 tekemän päätöksen mukaisesti SKOP-ryhmän sijoitusomaisuusluonteiset kiinteistöt on siirretty Sponda Oy:n omistukseen lukuun ottamatta kiinteistöosakeyhtiö Pöijupuistoa ja kiinteistöä Hämeentie 33 / Vilho Vuorenkatu 6. Näiden omistuksensiiro tullaan suorittamaan lopullisten kauppasopimusasiakirjojen valmistuttua huhtikuun aikana.

Kotimaisten kohteiden 3.12.1991 arvioitu kauppahinta oli noin 4 055 milj. markkaa (kauppahinta = hankintameno + nettovelat). Kauppahinnat perustuiivat lokakuussa 1991 tehtyihin arviokirjoihin. Tarkistusten jälkeen kotimaisten kiinteistökohteiden kauppahintaan tuli nettolisäystä noin 62 milj. markkaa verrattuna 3.12.1991 arvioituun 4 055 milj. markkaan. Suurin osa tästä lisäyksestä oli seurausta Itäkeskuksen laajennusosan rakentamiskustannuksista. Lisäystä kauppahintoihin aiheuttivat myös kohteisiin oleellisesti liittyneet muut omaisuuserät kuten esimerkiksi autopaikat. Joitain kohteita onnistuttiin myymään myös ulkopuolisille ennen siirtoa. Tarkennusten seurauksena kotimaisten sijoitusomaisuusluonteisten kiinteistöjen kauppahintoihin sitoutuisi yhteensä noin 4 117 milj. markkaa.

Itäkeskus-projektin rakennustöiden loppuunsaattamiseksi joudutaan sitomaan varoja noin 385 milj. markkaa. Rakennussuunnitelman mukaisesti Itäkeskuksen varsinaiseen laajennukseen sitoutuu 350 milj. markkaa ja laajennuksen vuoksi vanhassa osassa tehtäviin muutoksiin 35 milj. markkaa. Itäkeskuksen laajennus valmistuu lokakuussa.

Ulkomaisten kohteiden kauppaan sitoutuu noin 400 milj. markkaa, kuten on aikaisemmin 3.12.1991 ilmoitettu. Lopullinen tarkennettu kauppahinta vahvistuu Sponda Oy:n ostaman ulkomaisen kiinteistöholdingyhtiön Skolux Real Estate S.A:n tilinpäätöksen valmistuttua 31.5.1992 mennessä.

Suomen Pankin johtokunta esittää kunnioittaen edellä esitettyyn viitaten, että eduskunnan pankkivaltuusto antaisi omalta osaltaan suostumuksensa siihen,

että edellä selostettujen kiinteistökohteiden kauppahintoihin sitoutuvan pääoman määrä 3.12.1991 esitetyn noin 4 455 milj. markan sijaan on noin 4 517 milj. markkaa ja

että lisäksi Itäkeskus-projektin loppuunsaattamiseksi voidaan sitoa varoja noin 385 milj. markkaa."

Kokouksessaan 22. huhtikuuta pankkivaltuusto päätti omalta osaltaan hyväksyä johtokunnan esityksen.

Edelleen pankkivaltuustolle 11. kesäkuuta lähettämässään kirjelmässä johtokunta totesi mm. seuraavan:

"Valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) tultua voimaan 30. päivänä huhtikuuta 1992 on vakuusrahaston kanssa käyty keskusteluja Suomen Pankin kokonaan omistaman tytäryhtiön Scopulus Oy:n omistamien Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin SP-sarjan osakkeiden ja Suomen Pankin hallussa olevien SKOP:n kolmen etuoikeutetun pääomatodistuksen myymisestä Valtion vakuusrahastolle.

Neuvotteluissa on päädytty sellaiseen ratkaisuun, että Scopulus Oy myy Valtion vakuusrahastolle omistamansa 200 miljoonaa kappaletta 10 markan nimellisarvoista SKOP:n SP-sarjan osaketta ja kolme kappaletta 500 miljoonan markan nimellisarvoista SKOP:n liikkeeseen laskemaa etuoikeutettua pääomatodistusta yhteiseen kauppahintaan 1 500 miljoonaa markkaa. Kauppahinta maksettaisiin käteisellä kaupparikirjan allekirjoitustilaisuudessa. Omistusoikeus osakkeisiin ja pääomatodistuksiin siirtyisi ostajalle heti.

Valtion vakuusrahaston johtokunnan jaosto on omalta osaltaan hyväksynyt kaupan 11.6.1992.

Kaupasta aiheutuu Suomen Pankille 2 000 milj. markan tappio. Tästä 300 miljoonaa markkaa on kirjattu poistona vuoden 1991 tulokseen. Loppuosa, 1 700 milj. markkaa kirjataan vuoden 1992 tulokseen. Tähänastiset kokonaismenetykset SKOP:n haltuunotosta nousevat 5 mrd. markkaan.

Suomen Pankki pystyy kattamaan vuoden 1992 tulokseen kirjattavat tappiot purkamalla edellisinä vuosina tehtyjä varauksia.

Scopulus Oy lyhentää saamallaan kauppahinnalla (1 500 milj. markkaa) Suomen Pankilta saamaansa 3 200 milj. markan suuruista osakelainaa. Tämän jälkeen Scopulus Oy on käytännössä selvitystilassa, minkä välttämiseksi Suomen Pankin on annettava Scopulus Oy:lle anteeksi osakelainojen loppuosa, 1 700 milj. markkaa, ja lisäksi Scopulus Oy:n osakepääoma on alennettava osakeyhtiölain sallimaan minimiin.

Selvitystilan käytännön hoitaminen aloitetaan välittömästi kaupan allekirjoituksen jälkeen, ja tavoitteena on tehdä Scopulus Oy:stä 15 000 markan osakepääoman omaava pöytälaatikkoyhtiö.

Edellä sanottuun viitaten johtokunta kunnioittaen esittää, että eduskunnan pankkivaltuusto päättäisi

hyväksyä omalta osaltaan sen, että Scopulus Oy myy hallussaan olevat SKOP:n SP-sarjan osakkeet sekä omistamansa SKOP:n pääomatodistukset Valtion vakuusrahastolle yhteiseen 1 500 milj. markan kauppahintaan ja antaa Suomen Pankille valtuudet Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 3 kohdan nojalla antaa Scopulus Oy:lle 1 700 milj. markan suuruinen akordi."

Kokouksessaan 12. kesäkuuta pankkivaltuusto päätti hyväksyä johtokunnan esityksen.

Kokouksessaan 26. marraskuuta pankkivaltuusto päätti lisäksi hyväksyä johtokunnan esityksen siitä, että parantaakseen Oy Tampella Ab:n pääomarakennetta, Solidium Oy voi merkitä 500 milj. markan edestä Oy Tampella Ab:n osakkeita Tampellalta olevia lainasaamisiaan kuittaamalla ja että tämä järjestely voidaan toteuttaa vuoden 1992 aikana.

Tässä selostetun lisäksi pankkivaltuusto käsittelee SKOP-järjestelyjä ja niihin liittyviä asioita johtokunnan suullisten ja säännönmukaisten kirjallisten raporttien perusteella kokouksissaan 6. helmikuuta, 5., 8. ja 25. maaliskuuta, 8. ja 22. huhtikuuta, 14. toukokuuta, 12. kesäkuuta, 19. elokuuta, 30. syyskuuta, 14. ja 29. lokakuuta, 26. marraskuuta ja 17. joulukuuta.

Osakemerkintöjä- ja ostoja

Toukokuun 5. päivänä pankkivaltuustolle lähettämässään kirjelmässä johtokunta totesi mm., että Suomen Pankin Kuopion konttori on yksi niistä konttoreista, joihin on sijoitettu täysauto-maattinen setelinlajittelukone. Tämän johdosta Kuopion konttorin henkilökunnan määrä tulee lisääntymään. Avoinna olevat toimet täytetään pankin henkilöstön sisäisillä siirroilla eli siirtämällä Kuopioon henkilökuntaa muista konttoreista. Johtokunta on sitoutunut tukemaan henkilökunnan siirtymisiä paikkakunnalta toiselle mm. asuntojärjestelyjen avulla. Koska rakennettavana olevaan konttorin kiinteistöön ei ole suunniteltu muita kuin huoltomiehen asunto ja koska vuokra-asuntoja ei ole saatavissa, pankin olisi hankittava asunto-osakkeita Kuopion kaupungin alueelta.

Näillä perusteilla ja koska pankin varojen sijoittaminen osakkeisiin on sallittu vain pankkivaltuuston luvalla, johtokunta esitti, että eduskunnan pankkivaltuusto Suomen Pankin ohjesäännön 12 §:n 2 momentin ja 17 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla valtuuttaisi johtokunnan hankkimaan vuokrattavaksi muista konttoreista Kuopioon muuttavalle henkilökunnalle kolme asuntoa, joista kukin käsittää 1—2 huonetta ja keittiön, sekä konttorin johtajan virka-asunnoksi yhden asunnon. Asuntojen yhteishinta tulisi olemaan noin 2 milj. markkaa.

Pankkivaltuusto hyväksyi johtokunnan esityksen kokouksessaan 14. toukokuuta.

Pankkivaltuuston antamia lausuntoja

Pankkivaltuusto antoi kertomusvuoden aikana seuraavat lausunnot:

— 6.2. lausunto valtiovarainministeriölle finanssiryhmäkomitean mietinnöstä

— 5.3. lausunto valtiovarainministeriölle vaakerahastotyöryhmän mietinnöstä

— 22.4. lausunto eduskunnan oikeusasiamiehelle peruskorotuskaisua koskevasta kantelusta

— 14.5. lausunto eduskunnan oikeusasiamiehelle Suomen Pankin omistuksia SKOP:ssa ja Oy Tampella Ab:ssa koskevasta kantelusta

— 29.10. lausunto valtiovarainministeriölle rahoitustarkastustyöryhmän mietinnöstä.

Laki eräiden Suomen Pankin omistamien osakeyhtiöiden veronhuojennuksista

Pankkivaltuustolle 6. toukokuuta lähettämässään kirjelmään johtokunta oheisti luonnoksen eräiden Suomen Pankin omistamien osakeyhtiöiden veronhuojennuksia koskevaksi laiksi. Kirjelmässään johtokunta lisäksi esitti, että pankkivaltuusto tekisi valtioneuvostolle ehdotuksen siitä, että luonnoksen mukainen lakiesitys annettaisiin eduskunnalle ensi tilassa.

Esityksen pääasiallinen sisältö oli, että ehdotettiin säädettäväksi laki, jonka nojalla Suomen Pankin perustamat ja täysin omistamat kolme osakeyhtiötä, Scopulus Oy, Solidium Oy ja Sponda Oy rinnastetaan leima- ja luottoverotuksessa Suomen Pankkiin, kun ne suorittavat Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin haltuunottoon ja pankin vakavaraisuuden parantamiseen liittyviä toimenpiteitä. Säädettävän lain mukaan nämä osakeyhtiöt vapautettaisiin leimaveron ja

luottoveron maksamisesta, kun ne ottavat luottoa, ostavat omaisuutta SKOP:lta tai sen kanssa samaan konserniin tai ryhmään kuuluvilta yhtiöiltä sekä hankkivat Oy Tampella Ab:n osakkeita.

Säännöksiä ehdotettiin sovellettavaksi takautuvasti yhtiöiden perustamispäivästä lukien vuoden 1993 loppuun saakka.

Pankkivaltuusto hyväksyi johtokunnan esityksen kokouksessaan 14. toukokuuta ja ehdotti, että valtioneuvosto antaisi eduskunnalle esitysluonnoksen mukaisen lakiehdotuksen.

Kertomusvuoden päättyessä hallituksen esityksen (HE 246/92) käsittely eduskunnassa oli kesken.

Eräiden Suomen Pankin haarakonttoreiden lakkautusaikataulu

Pankkivaltuustolle 20. marraskuuta lähettämässään kirjelmässä johtokunta totesi seuravan:

”Pankkivaltuusto on päätöksellään 25.10.1991, sovittuaan asiasta valtioneuvoston kanssa, valtuuttanut Suomen Pankin johtokunnan lakkauttamaan Joensuun, Jyväskylän, Kotkan, Lahden, Mikkelin, Porin, Rovaniemen ja Vaasan haarakonttorit.

Johtokunta on 29.10.1991 tekemänsä päätöksen mukaisesti lakkauttanut Joensuun, Mikkelin, Porin ja Rovaniemen haarakonttorit. Samalla johtokunta on päättänyt, että Jyväskylän, Kotkan, Lahden ja Vaasan konttorit lakkautetaan 30.6.1994 mennessä ja että täsmällinen lakkautusaikataulu määritellään vuoden 1992 loppuun mennessä.

Johtokunta on 3.11.1992 päättänyt lakkauttaa vielä lakkauttamatta oleva konttorit seuraavasti:

	Rahahuolto lakkaa	Konttori suljetaan
Kotka	30.4.1993	31.5.1993
Jyväskylä	31.1.1994	28.2.1994
Lahti	31.3.1994	30.4.1994
Vaasa	31.5.1994	30.6.1994

Tämän johdosta johtokunta kunnioittavasti esittää, että

pankkivaltuusto päättäisi lakkauttaa konttorinjohtajien toimet Kotkan, Jyväskylän, Lahden ja Vaasan konttoreissa edellä mainituista sulkemispäivistä lukien.”

Pankkivaltuusto päätti hyväksyä johtokunnan esityksen kokouksessaan 26. marraskuuta.

Suomen Pankin perhe-eläkesäännön muutoksia

Pankkivaltuustolle 8. huhtikuuta lähettämässään kirjelmässä johtokunta totesi mm., että valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain muutoksella on lakkautettu valtion vanhaan perhe-eläkelainsäädäntöön perustuva henkilöstön oikeus hautausapuun ja hautauskustannusten korvaukseen.

Koska Suomen Pankki ohjesääntönsä 24 §:n mukaisesti soveltuvin osin noudattaa hautausapua koskeissa säännöksissä kulloinkin voimassa olevia valtion vastaavia säännöksiä, johtokunta esitti, että edellä mainittu valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain hautausapua koskeva muutos tehtäisiin myös Suomen Pankin 3.6.1969 vahvistettuun perhe-eläkesääntöön.

Kokouksessaan 22. huhtikuuta pankkivaltuusto hyväksyi johtokunnan esityksen Suomen Pankin perhe-eläkesäännön muuttamisesta esitellyllä tavalla.

Viran- ja toimenhaltijoiden palkkaus

Joulukuun 17. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto päätti omasta puolestaan hyväksyä voimassa olevan vuosia 1992 ja 1993 koskevan tulopoliittisen sopimuksen mukaisen, 4.12.1992 saavutetun neuvottelutuloksen Suomen Pankin toimenhaltijain palkkauksen tarkistamiseksi. Neuvottelutuloksen mukaan Suomen Pankin päivittäistä työaikaa pidennetään 1.1.1993 lukien siten, että tehollinen työaika lisääntyy 30 minuuttia päivässä.

YT-sopimuksen tarkistaminen

Lokakuun 29. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto päätti johtokunnan esityksestä omasta puolestaan hyväksyä yhteistoiminnan periaatteita Suomen Pankissa koskevan sopimusluonnoksen 4 §:n 1 kohdan, joka kuuluu seuraavasti:

”4 §

Edustuksellisesti YT-menettelyn piiriin kuuluvia asioita käsitellään seuraavissa elimissä:

1. Eduskunnan pankkivaltuuston kokous
Henkilöstön edustajilla on oikeus olla läsnä ja käyttää puheenvuoroja siinä yhteydessä, kun

päätetään merkittävistä YT-menettelyn piiriin kuuluvista asioista.”

Uusi sopimus korvaa aikaisemman, vuoden 1985 alusta voimaan tulleen YT-sopimuksen, ja sen tarkoituksena on antaa Suomen Pankin henkilöstölle mahdollisuus vaikuttaa työhön ja työoloihin sekä pankin toimintaan liittyvään päätöksentekoon ja samalla edistää pankin toiminnan tuloksellisuutta.

Suomen Pankin eläkevastuu ja eläkevaraus

Pankkivaltuusto päätti kokouksessaan 17. joulukuuta hyväksyä 1.1.1993 lukien johtokunnan esityksen säännöksi Suomen Pankin eläkevarauksen kartuttamiseksi.

Johtokunnan 11. joulukuuta tekemä esitys kuului seuraavasti:

”Seuraavassa ehdotetaan, että pankkivaltuusto hyväksyisi suppean säännösten, jonka mukaisesti Suomen Pankin henkilöstön eläkevastuu katettaisiin kartuttamalla eläkevarausta tilinpäätöksen yhteydessä pankin taseessa.

Henkilöstön eläkejärjestelmä

Suomen Pankin henkilöstön eläke-edut määräytyvät soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevien henkilöiden vastaavat edut. Eduskunnan pankkivaltuutetut ovat vahvistaneet tämän mukaisesti vuonna 1966 eläkesäännön ja vuonna 1969 perhe-eläkesäännön; näihin on myöhemmin tehty lukuisia muutoksia valtion eläkelain muutosten mukaisesti. Eläkkeet suoritetaan pankin varoista.

Eläkevastuu ja eläkevaraus

Julkisella sektorilla on yleisesti pyritty määrittämään ja kattamaan valtion ja sen eri laitosten eläkevastuu.

Suomen Pankin henkilöstön eläkevastuun kattamiseksi on pankin taseessa tehty tilinpäätöksen yhteydessä pankkivaltuuston erillisin päätöksin varaus vuodesta 1987 alkaen. Tilanne on vuoden 1991 tilinpäätöksessä seuraava:

Kokonaisvastuu	1 525 mmk
Katettu	1 150 mmk

Suomen Pankin eläkesääntöjen mukaisista sitoumuksista oli näin ollen vuoden 1991 tilinpäätöksessä katettu 75 %.

Eläkevastuu eli karttuneen eläkeoikeuden pääoma-arvo muuttuu vuosittain suhteessa TEL-indeksiin ja pankin maksamien palkkojen muutoksiin. Se perustuu 5 prosentin reaalikorko-olettamaan. Lisäksi vastuun määrään vaikuttavat eläkesääntömuutokset ja henkilöstön rakenteen kehitys.

Vuoden 1992 tilinpäätökseen pankin kokonaiseläkevastuu on arvioitu 1 611 miljoonaksi markaksi.

Työntekijän eläkemaksu

Marraskuun 13. päivänä 1992 annettu laki työntekijän eläkemaksusta velvoittaa mm. Suomen Pankin henkilöstön osallistumaan vuonna 1993 eläketurvan kustantamiseen kolmen prosentin suuruisella työntekijän eläkemaksulla, joka pidetään palkanmaksun yhteydessä. Tällä maksulla on tarkoitus kartuttaa edellä mainittua pankin eläkevarausta. Henkilöstö ei osallistuisi tässä vaiheessa varauksen hallintoihin, vaan eläkevarauksen karttumista informoitaisiin henkilöstöä YT-toimikunnassa.

Eläkkeiden rahoitusmuotoja

Valtion henkilöstön eläkevastuun kattamiseksi on perustettu eläkerahasto vuoden 1990 alussa. Valtion yksiköt suorittavat rahastoon kannatusmaksua eläkekustannuksenaan, mutta rahastosta ei toistaiseksi velota maksettuja eläkkeitä.

Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamiseksi ja eläkekustannuksiin varautumiseksi on perustettu eläkevaraurahasto.

Pankkisektorin henkilöstön eläkkeiden rahoitus perustuu TEL-järjestelmän osittain rahastoihin ja on yleensä järjestetty eläkesäätiöissä.

Suomen Pankin setelipainon eläkkeet on vakuutettu TEL-järjestelmässä setelipainon muututtua osakeyhtiöksi (Setec Oy) vuoden 1991 alusta lukien.

Esitys

Eläkevastuun kattamista ja eläkemenojen vastaista tasoittamista varten sekä varautumiseksi mahdollisesti muualla, erityisesti julkisessa sektorissa käyttöön otettaviin eläkerahoitustapoihin, johtokunta pitää asianmukaisena, että nykyinen tasekäytäntö vahvistettaisiin. Tämän mukaisesti esitetään hyväksyttäväksi ja toistai-

seksi noudatettavaksi säännöstö pankin eläkevarauksen kartuttamiseksi. Säännöstössä määritetään

- eläkevastuun kattamiseksi tehtävä siirto
- henkilöstön eläkemaksu
- eläkevaraukselle maksettava korko.

Pankkivaltuutetut päättäisivät vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä eläkevastuun kattamiseksi eläkevaraukseen tehtävästä siirrosta. Henkilöstön TEL-maksu määräytyisi asianomaisen lain mukaan ja on 3 % vuonna 1993. Eläkevarauksen korko määritettäisiin siten, että sen tilinpäätöshetken pääoma tuottaisi tilivuonna viiden prosentin reaalikoron ja olisi vähintään peruskoron määräinen. Tällöin vertailukorkona saatettaisiin käyttää esimerkiksi pitkäkän jakson heliborkorkoa. Pankkivaltuutetut tekisivät tästäkin vuosittain päätöksen tilinpäätöksen yhteydessä.

Maksuun tulevat eläkkeet maksettaisiin toistaiseksi edelleen suoraan pankin varoista ja niiden huomioon ottaminen eläkevarauksen määrään vaikuttavana eränä harkittaisiin erikseen myöhemmässä vaiheessa.

Edellä sanotun johdosta ja koska pankkivaltuuston asiana on päättää tilinpäätöksen perusteista sekä, viitaten Suomen Pankin ohjesäännön 24 §:ään ja 30 §:ään, johtokunta kunnioittavasti esittää, että

eduskunnan pankkivaltuusto hyväksyisi noudatettavaksi 1.1.1993 lukien seuraavan säännöstön eläkevarauksen kartuttamiseksi:

Säännöstö eläkevarauksen kartuttamiseksi

Tarkoitus

Tämän säännöstön tarkoitus on luoda puitteet Suomen Pankin taseessa olevan eläkevarauksen kartuttamiselle.

Eläkevastuu

Suomen Pankin vastuulla olevien eläkkeiden kokonaisvastuu (kertyneiden eläkeoikeuksien pääoma-arvo) lasketaan yleisin vakuutusmatemaattisin perustein vähintään joka kolmas vuosi ja arvioidaan muulloin tarvittaessa.

Eläkevaraus

Eläkkeistä johtuvat sitoumukset kateetaan pankin taseessa eläkevarauksella.

Kartuttaminen

Suomen Pankki siirtää vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä eläkevastuun katteeksi eläkevarausta taseeseen kunnes 80 % kokonaisvastuusta on katettu.

Pankin henkilökunnan eläkemaksuun varauksista kartutetaan lakisääteisin perustein. Henkilöstön osuus kerätään erilliselle alatilille.

Suomen Pankki maksaa eläkevaraukselle vähintään peruskorkoa vastaavan koron.

Purkaminen

Eduskunnan pankkivaltuusto voi päätöksellään purkaa varausta, mikäli syntyy ylikatetta tai eläkevarauksen tai eläkkeiden hallinnointi järjestetään uudelleen tai muut poikkeukselliset syyt sitä edellyttävät.”

Johtokunta

Kokouksessaan 3. huhtikuuta pankkivaltuusto totesi, että pankin johtokunnan puheenjohtaja Rolf Kullberg oli pyytänyt tasavallan presidentiltä eroa virastaan 1.7.1992 alkaen. Pankkivaltuusto päätti tehdä valtioneuvostolle esityksen, että avoimeksi tulevaan Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajan virkaan nimitettäisiin 1.7.1992 lukien johtokunnan jäsen, kauppatieteiden tohtori Sirkka Hämäläinen.

Kokouksessaan 5. huhtikuuta pankkivaltuusto totesi, että samana päivänä johtokunnan puheenjohtaja Kullberg oli kärjistyneen talouspoliittisen tilanteen vuoksi pyytänyt tasavallan presidentiltä eron virastaan heti. Edelleen pankkivaltuusto totesi, että johtokunnan jäsen Hämäläinen oli niin ikään 5.4. antanut suostumuksensa siihen, että hänet nimitetään Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajaksi vielä samana päivänä. Pankkivaltuusto totesi, että tasavallan presidentti oli myöntänyt Kullbergille eron puheenjohtajan virasta heti ja nimittänyt Suomen Pankin johtokunnana puheenjohtajan virkaan

pankin johtokunnan jäsenen Sirkka Hämäläisen 5.4.1992 lukien.

Vielä pankkivaltuusto totesi, että kukin pankkivaltuutettu erikseen oli aamupäivän aikana antanut suostumuksensa tähän menettelyyn.

Kokouksessaan 14. toukokuuta pankkivaltuusto totesi, että tasavallan presidentti oli 30. huhtikuuta pyynnöstä myöntänyt eron pankin johtokunnan jäsenelle Ele Aleniukselle 5.6.1992 lukien. Pankkivaltuusto käsitteli johtokunnan jäsenen avoimeksi tulevan viran täyttämistä ja päätti tehdä valtioneuvostolle esityksen Suomen Pankin johtajan valtiotieteen kandidaatti Matti Vanhalan nimitämisestä tähän virkaan.

Toukokuun 27. päivänä tasavallan presidentti nimitti johtokunnan jäsenen virkaan johtaja Matti Vanhalan. Nimitys tuli voimaan kesäkuun 8. päivästä alkaen.

Huhtikuun 8. päivän kokouksessaan pankkivaltuusto vahvisti johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenten välisen uuden tehtävänjaon. Kokouksessaan 12. kesäkuuta pankkivaltuusto teki siihen eräitä tarkistuksia.

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli seuraavat luottamustoimet elinkeinoelämän piirissä:

Johtokunnan puheenjohtaja *Sirkka Hämäläinen*

Johtokunnan jäsen *Harri Holkeri*

- Finnair Oy, hallintoneuvoston jäsen
- Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, hallintoneuvoston jäsen
- Helsingin Puhelinyhdistys, hallituksen puheenjohtaja
- Henkivakuutusyhtiö Salama, hallintoneuvoston jäsen
- Solidium Oy, hallituksen puheenjohtaja
- Sponda Oy, hallituksen puheenjohtaja
- Teollisuusvakuutus Oy, hallintoneuvoston jäsen
- Valmet Oy, hallintoneuvoston puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen *Esko Ollila*

- Kemijoki Oy, hallintoneuvoston puheenjohtaja
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, hallituksen puheenjohtaja
- Suomen Vientiluotto Oy, hallituksen jäsen
- Valtion vakuusrahasto, johtokunnan ja sen jaoston jäsen

Johtokunnan jäsen *Kalevi Sorsa*
— Finnair Oy, hallintoneuvoston puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen *Matti Vanhala*
— Valtiontakuukeskus, hallintoneuvoston jäsen
— Arvo-osuusyhdystys ry, hallituksen varapuheenjohtaja

Haarakonttoreiden valvojat

Pankkivaltuuston 17. joulukuuta tekemän päätöksen perusteella Suomen Pankin haarakonttoreiden valvojina ja heidän varamiehinnään vuonna 1993 toimivat seuraavat henkilöt.

Jyväskylän konttori: valvojat maanviljelysneuvos, agronomi Ingmar Gottfried Finskas ja kaupunginjohtaja Jaakko Kalevi Lovén sekä varamies lääninoikeuden ylituomari, varatuomari Eero Emil Herman Jauhiainen;

Kotkan konttori: valvojat asianajaja, varatuomari Leif Gunnar Thuresson Häggblom ja verotusneuvos, varatuomari Toivo Verner Rikkinen sekä varamies hallituksen puheenjohtaja, merkonomi Antero Anttila;

Kuopion konttori: valvojat poliisimestari, varatuomari Erkki Juhani Vahronen ja agronomi Pauli Uolevi Ilva sekä varamiehet maaoikeustuomari, varatuomari Juha Antero Voutilainen ja rahoitusjohtaja Esa Ilmari Hurme;

Lahden konttori: valvojat apulaiskaupungin-sihtööri, oikeustieteen kandidaatti Juha Kaarlo Tapio Arvela ja poliisimestari, oikeustieteen kandidaatti Pekka Tapani Ojala sekä varamies tavaratalonjohtaja, ekonomisti Toivo Tapio Tikanoja;

Oulun konttori: valvojat ekonomisti Ville Kalevi Matturi ja lääninpoliisineuvos, varatuomari Erkki Eino Haikola sekä varamiehet raastuvan-oikeuden pormestari, oikeustieteen lisensiaatti Lauri Jorma Tirinen ja kenraalimajuri Lasse Erik Wächter;

Tampereen konttori: valvojat kaupunginjohtaja Jarmo Heikki Kullervo Rantanen ja tullijohtaja, valtiotieteen kandidaatti Veikko Armas Seppänen sekä varamiehet hallintojohtaja, yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen kandidaatti Seppo Tapio Loimio ja elinkeinoasiamies, insinööri Pertti Päiviö Sormunen;

Turun konttori: valvojat kaupunkineuvos Heikki Alarik Löyttyniemi ja professori Jaakko

Ilmari Nousiainen sekä varamiehet kansliapäällikkö Paavo Arne Sakari Heinonen ja kauppaneuvos Teuvo Toivo Tapio Lehtinen;

Vaasan konttori: valvojat professori Kauko Kalervo Mikkonen ja apulaiskaupunginjohtaja, diplomi-insinööri Seppo Sanaksenaho sekä varamies läänineuvos Markku Johannes Luoma.

Pankkivaltuusto

Pankkivaltuutettuina toimivat vuonna 1992 seuraavat eduskunnan valitsijamiesten valitsemat henkilöt:

Mäki-Hakola, Pentti, diplomi-insinööri,
Ranta, Jussi, insinööri,
Kääriäinen, Seppo, valtiotieteen kandidaatti,
Tenhiälä, Hannu, agronomi,
Jäätteenmäki, Anneli, varatuomari,
Hämäläinen, Tuulikki, ekonomisti,
Seppänen, Esko, kauppatieteiden kandidaatti,
Miettinen, Mauri, metsänhoitaja,
Donner Jörn, filosofian maisteri.

Näistä kolme ensin mainittua muodostivat suppean pankkivaltuuston.

Puheenjohtajana toimi koko vuoden pankkivaltuutettu Pentti Mäki-Hakola ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettu Jussi Ranta.

Tilintarkastajat

Eduskunnan valitsijamiehet toimittivat 17. päivänä maaliskuuta Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varamiestensä vaalin ja valitsivat tilintarkastajiksi vuoden 1992 tilejä tarkastamaan seuraavat henkilöt:

Mattila, Kalevi, kaupunkitarkastaja,
Zyskowitz, Ben, oikeustieteen kandidaatti,
Ala-Nissilä, Olavi, kauppatieteiden maisteri,
KHT,
Alho, Arja, valtiotieteen kandidaatti,
Lipponen Paavo, valtiotieteen kandidaatti.

Tilintarkastajien varamiehet:

Koski, Markku, maanviljelijä,
Sasi, Kimmo, varatuomari,
Laivoranta, Jarmo, rakennusmestari,
Suhonen, Hannu, hallintopäällikkö,
Apukka, Asko, kunnankamreeri.

Tilintarkastajat valitsivat samana päivänä puheenjohtajakseen kaupunkitarkastaja Kalevi Mattilan.

Eduskunta myönsi tilintarkastajien puheenjohtajalle Kalevi Mattilalle pyynnöstä vapautuksen Suomen Pankin tilintarkastajan tehtävästä 5. päivänä kesäkuuta. Eduskunnan valitsijamiehet valitsivat 12. kesäkuuta Mattilan tilalle Suomen Pankin tilintarkastajaksi jäljellä olevaksi toimikaudeksi verojohtaja *Kauko Heikkisen*, jonka

tilintarkastajat valitsivat 2. syyskuuta puheenjohtajakseen.

Eduskunta myönsi 17. marraskuuta hallintopäällikkö Hannu Suhoselle pyynnöstä vapautuksen Suomen Pankin varatilintarkastajan tehtävästä, ja eduskunnan valitsijamiehet valitsivat 1. joulukuuta Suhosen tilalle varatilintarkastajaksi jäljellä olevaksi toimikaudeksi diakonissa *Tina Mäkelän*.

Helsingissä 3. päivänä maaliskuuta 1993

PENTTI MÄKI-HAKOLA

JUSSI RANTA
HANNU TENHIÄLÄ
TUULIKKI HÄMÄLÄINEN
MAURI MIETTINEN

SEPPO KÄÄRIÄINEN
ANNELI JÄÄTTEENMÄKI
ESKO SEPPÄNEN
JÖRN DONNER

Heikki T. Hämäläinen

